Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Position paper - 24 april 2026

Deze paper is opgesteld in opdracht van de rapporteurs van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport in het kader van het EU-rapporteurschap over de Europese tabakswetgeving.

Hierin schetst de NVWA:

- De mogelijkheden, uitdagingen en belemmeringen bij de handhaving en het toezicht op (grensoverschrijdende) verkoop en (online) illegale handel in tabaks- en nicotineproducten.
- Een reflectie op de voorgenomen herziening van de Europese Tabaksproductenrichtlijn en aanvullend op de nationale aanscherping van de Tabaks- en rookwarenwet.

Toezicht op illegale handel en gebruik

Het toezicht van de NVWA draagt bij aan de doelstellingen uit het Nationaal preventieakkoord en het Actieplan tegen vapen, waaronder het bereiken van een rookvrije en vapevrije generatie in 2040. De NVWA houdt toezicht op producteisen - zoals het smaakjesverbod voor dampwaren (vapes) - verkoopverboden, de leeftijdgrenseis, het reclameverbod en het rookverbod uit de Tabaks- en rookwarenwet.

De samenleving maakt zich steeds meer zorgen over de illegale handel en het gebruik van verboden vapes en nicotinezakjes door jongeren. Het toezicht hierop heeft binnen dit domein de hoogste prioriteit.

De illegale handel

- Illegale handel van rookwaren verloopt via handelaren en dealers, op sociale media, maar ook onder de toonbank in winkels. Nederlandse consumenten kopen ook rookwaren in het buitenland. Dat mag, als zij dit zelf in het buitenland kopen voor eigen gebruik, maar online is dat niet toegestaan.

- Het ontlopen van accijns lijkt de belangrijkste drijfveer voor illegale handel in tabak, zoals sigaretten. De Douane houdt toezicht op de accijnswetgeving. Bij vapes kunnen (nationale) producteisen, zoals het verbod op zoete smaken en de grootte van de inhoud, redenen zijn voor illegale verkoop. Hier houdt de NVWA toezicht op. De NVWA en Douane werken waar mogelijk samen en geven signalen over overtredingen aan elkaar door.
- Het in beslag nemen van producten, of (de dreiging van) een boete is vaak niet voldoende om handelaren die de regels doelbewust overtreden tot naleving te dwingen. Deze notoire overtreders blijven ook na meerdere (hoge) boetes producten verhandelen.
- Er wordt samengewerkt met ketenpartners, zoals met de Douane en het Ministerie van VWS in het kader van het samenwerkingsconvenant dat in 2025 is afgesloten. De NVWA bespreekt met het Openbaar Ministerie hoe notoire overtreders in het strafrecht aangepakt kunnen worden.

Uitdagingen bij fysiek toezicht

- Als de NVWA illegale producten vindt, moeten wij kunnen aantonen dat deze bedoeld zijn om te verkopen aan consumenten, voor wij kunnen optreden. Het in de handel brengen is een definitie uit de Europese en nationale wetgeving. In sommige gevallen is het ingewikkeld of onmogelijk dit te bewijzen. Bijvoorbeeld wanneer een partij vapes in een loods wordt aangetroffen. Alleen het bezit van deze producten is niet verboden.
- Voorraden verboden vapes en nicotinezakjes worden steeds beter verstopt. Voor de NVWA is het lastig om deze te vinden omdat de NVWA niet mag doorzoeken.
- Dit is al bekend bij het Ministerie van VWS en er wordt gekeken hoe de handhaving van de NVWA op deze punten kan worden vereenvoudigd.

Uitdagingen bij online toezicht

- Het is ingewikkeld om te controleren en te handhaven op de verkoop via anonieme, illegale websites. Deze zijn vaak afgeschermd met specifieke wachtwoorden en het is lastig deze offline te halen. Eigenaren kunnen bovendien snel nieuwe websites opzetten. Buitenlandse websites, zeker buiten de Europese unie, geven vaak geen gehoor aan de opgelegde maatregelen. Die komen ongeopend retour. Bij buitenlandse websites roept de NVWA de hulp in van collega-toezichthouders in andere lidstaten, maar de respons is beperkt.
- Verkoop via sociale media is in Nederland verboden. Dit is ook opgenomen in de voorwaarden van de platformen. De NVWA is “trusted flagger” en laat zo illegaal aanbod op social media door de platformen verwijderen. Dit werk is reactief. De NVWA spreekt platformen erop aan deze illegale content zelf proactief op te sporen en te verwijderen. Het aanbod op social media is echter nog onverminderd hoog.
- Een deel van de online handel vindt plaats via privéberichten op sociale media. Deze handel is voor de NVWA nagenoeg onzichtbaar.

Reflectie op wet- en regelgeving

- De NVWA staat achter initiatieven die roken en vapen moeten terugdringen. Handhaving is namelijk niet de enige oplossing. Ook moet worden ingezet op preventie en hulp bij stoppen.
- De NVWA kijkt bij nieuwe verboden die van invloed kunnen zijn op de illegale handel mee of daarbij de juiste bevoegdheden en een afschrikkend sanctie-instrumentarium kunnen worden ingeregeld.
- De handhaving is gebaat bij wetgeving met zo weinig mogelijk uitzonderingen. En bij grensoverschrijdende verkoop dat dezelfde eisen in alle EU-lidstaten gelden. Zo is een Europees verbod op zoete smaakjes voor vapes wenselijk.
- De NVWA sluit aan bij overleggen van het Ministerie van VWS, het Ministerie van Financiën en Douane over het Europese voorstel om accijns op vapes te heffen en hoe dat in Nederland ingevoerd gaat worden.